

ГОЈКО ЂОГО – НЕЗАОБИЛАЗНИ ПОЕТИЧКИ
И АУТОПОЕТИЧКИ ИДИОМ СРПСКОГ
ПЕСНИЧКОГ ГОВОРА

Гојко Ђого, *Грана од облака*, „Orpheus”, Нови Сад 2014

*Својом аналијичношћу, поезија разара
на брзину склејану предстиву технолошког раја.
У њојме и јесће њена субверзивна моћ.*

Гојко Ђого

Песништво Гојка Ђога одавно се јавило као ризница заптивених, у језик, мит и затомљене фолклорне представе закованих значења, на лексичко богатство централнохерцеговачког идиома ослоњеног певања и мишљења, оригиналне и артистички самосвесне друштвенкритичке мисли, те поетичких и аутопоетичких особености. Књигом *Грана од облака*, као садржајно богатим избором из песничког дела, оно добија огледајуће сведочанство о укупном свом значају, могућност хронолошког праћења развоја и подстицај за будућа тумачења. У есеју „Црни аргонаут српског пјесништва”, који фигурира као предговор избору из Ђоговог песничког дела, Јован Делић уклапа ово песничко дело у мејнстрим токове српске поезије друге половине XX века, коју вредносно позиционира у саме европске врхове тог периода. Такође Делић инсистира на недовршености (не нецеловитости) Ђоговог дела и неисцрпљеним могућностима његовог тумачења, истичући како ће „једног дана бити занимљиво пратити Ђогове песме 'у настајању' као што смо данас, после Новице Петковића, у прилици да пратимо Настасијевићеве”. Књига *Грана од облака*, скупа са опширним Делићевим предговором као интегралним својим делом, поузданом платформом за значењске смернице и темељитим предтекстом за даља тумачења и полемичка укрштања, указује се као сабирно сочиво и хронолошки структуриран одраз поетичког и аутопоетичког диверзитета укупног Ђоговог песничког дела, у чијем се развоју разабарају и као кључни поетички механизми кристалишу најпре

поетика „шифрованог“ језика и затамњивања значења, те поступак „развезивања“ песничког језика. Ти се поступци, међутим, у познијем периоду Ђоговог певања преплићу и допуњују, а о природи песничког говора и међусобном дијалектичком односу ове две накнадно експлициране одлике стваралачког поступка сам песник у једном свом давном есеју (1978), тврди: „Поезија живи у телу језика и казује неисказиво, хвата оно што други знакови не означавају и други језици не могу да искажу. И поред тога, песнички језик мора бити довољно разумљив, јер разговора нема ако један говори а други ништа не разуме. Језик је мртав, ако није говор.” Можда се та граница и тај преплет ова два темељна поетичка спецификума – „нејасности” и затамњености поезије и поруке коју поетски говор ипак одашиље – уметнички најсрећније стичу управо у песмама из циклуса „Грана од облака” у збирци *Црно руно*, те би се у том кључу могао посматрати чин насловљавања ове књиге баш тим, из народног предања преузетим мотивом.

Родом са знаменитих (за потоње српско песништво, најпре) љубињских Влаховића (места које ће српску поезију задужити и својом улогом у настанку поетике распевавања записа на стећцима у случају збирке *Не њикај у ме* Рајка Петрова Нога), Гојко Ђого је амблематско озраче сопственог литерарног и друштвеног феномена зарадио књигом-случајем *Вунена времена* и тиме прибавио свом имену значај симбола прожимања поезије и живота, потврђивања поезије судбином и истрајавања на одбрани посебности песничког позвања. „Херојство није храброст тренутног прегнућа, већ преданост једној идеји” – пише Дучић, коме се Ђого, између осталог, одужио једном мишљу, једним особитим, у општем мору поетичких увида о Дучићу исказаних, и за самог Ђога знаковитим парадоксом: „Дучић није успео да сачува своју музу од прљавог живота. И добро је што није. Његове антиномије певају лепше од хармоније којој је тежио”. Петар Пајић пак у једном бритком поредбеном осмишљавању песничке улоге каже: „Историчару је потребна дистанца, а песник не сме да закасни”, активирајући том поентом и смисао Ђогове жртве у случају *Вунених времена*. Ђого, дакле није закаснио, ангажујући свој песнички дар 1981, а песме из ондашње збирке, нашавши се у овом избору, сведоче још једном како о непримерености судова о њиховом једнозначном поетичком усмерењу, тако и о могућностима читавања значења везаних за нашу актуелну друштвенополитичку феноменологију.

При регистровању најзначајнијих поетичких аспеката Ђоговог дела, критика назначује начине на које ово песништво изграђује поетичке сродности (пре него утицаје) са песницима попут Настасијевића, Миљковића, Попе, Раичковића... (опевање сопствене поетике, инверзија поезије и поетике, одбрана нејасности поезије, поетски третман фолклорне традиције, принцип загонетања и др.). Имала је српска поезија друге половине XX века, а поготово она чији су најбољи представници Ђого

генерацијски најближи и о чијем делу као о довршеном не можемо са сигурношћу говорити ни у наше дане, једно квалитативно обележје. Имала је, наиме, ту срећну околност да се међу њеним најзначајнијим експонентима остварују такви односи на плану поетичких сродности, на нивоу поступака, мотива, слика, значења, чак истоветних поетских синтагми, на такав начин да се приликом њиховог поређења и анализе појединачни квалитети тих сагласја и догласја не срзавају, већ значењски усложњаваја и допуњују. У том смислу, речита је појава синтагматског склопа *тајни знак* у раним збиркама Гојка Ђога и Рајка Петрова Нога, као поетички врло индикативног и за анализу аутопоетичког дискурса и певања о смислу поезије и песничког послања у *зайицију доба* (Ного) интересантног феномена. Ђогова песма из прве збирке *Туѓа њин-џвина* завршава аутопоетичком сугестијом да „празно је свако слово / које није обележено / тајним знаком”, док Ного у песми „Тајни знаци” из збирке *Зверњак* поентира да „несноснији све је / немир што га шире песници и врач / тобож они знају студ одакле веје”.

Књига *Грана од облака* својим избором, дакле, сведочи о континуитету Ђоговог тематизовања поетике и песништва, о свеприсутности његових аутопоетичких *најшукница*, надражаја и наговора, о његовој поезији као о привилегованом простору аутопоетичког дискурса, ауторске аутосугестије, самосаветовања и самоиспитивања.

Лука БАЉ

УСТА ПУНА БАРУТА

Милован Марчетић, *Књига о Беуку*, „Чигоја штампа”, Београд 2014

Место радње: Београд, у свом најлепшем издању, са улицама препуним безазлених шетача. Време радње: донекле неодређено, најпрецизније би се могло одредити као доба транзиције, и свих искушења које она носи, време покушаја да се један стари и окоштали систем трансформише у модернији, свету прилагођенији. Протагонисти: Богдан Беук, лектор, његов колега и антипод Невајдић, Беукови пријатељи Павле и Малеш, површна познаница и тобожња комшиница Лариса, Богданова мајка, адвокат Лојпур, бивши и новоименовани директор Завода, шеф председничког кабинета Јањићијевић, рмпалија ког срећемо крај Вуковог споменика итд. И низ неименованих представника власти, не само оне официјелне, већ и оне о којој је, како се то вели у роману Милована Марчетића, боље и не говорити. Оне која, званично, не постоји. Атмосфера: суморна, претећа, кафкијанска, уз напомену да агорафобични